

„Cine-i aici?”

A auzit întrebarea asta de zeci de ori. O falsă ghi-citoare, ca un refren, rostită de bunica ei în fața unei fotografii alb-negru, cu ramă de lemn negru lăcuit, ce înfățișează o tânără lehoză, stând în pat, ținându-și nou-născutul în scobitura cotului. Întrebarea nu se referă la femeie, ci la pruncul lipit de ea. Despre mamă nu se vorbește, nu se glumește pe seama portretului său, ea este o figură intangibilă. O evidență și o enigmă, una peste alta.

„Eu sunt!” exclamă micuța. „Care eu?” continuă bunica, accentuând „e”-ul din ultimul cuvânt. „Eu, Liliiii!”

Acesta e ritualul, două întrebări scurte, ușor stridente, sigure de răspunsurile care irump pe aceeași notă, dar așteptându-le ca și când ar fi vorba de fiecare dată de o surpriză, de o revelație chiar.

Și, într-adevăr, pentru copil e întotdeauna o surpriză: să se vadă acolo, ca un bebeluș de celuloid,

ghemuit în căușul brațului matern. Să se vadă fără a se recunoaște, fără a putea să stabilească o legătură reală între ea și această figurină. Ea râde, bate din palme, dar dincolo de acest râs freamătă uneori, abia deslușită, o anume neliniște: Oare chiar sunt eu? Îți poți schimba atât de radical mărimea și aspectul?

Din când în când joacă iar acest joc simplu, în fața unei oglinzi, cu păpușa ei, pe nume Rosa, asumându-și deopotrivă întrebările și răspunsurile, iar râsul ei este atunci lipsit de tulburare, reflexia arătându-i o imagine, fără pic de echivoc, cu ele două, fiecare asumându-și rolul convenit: păpușa, imobilitatea și tăcerea, fetița cea vie, mișcarea și cuvântul.

„Cine-i aici?”

Într-o zi, nu-și respectă rolul, sparge refrenul, înlocuind brusc replica obișnuită cu o întrebare care o descumpănește pe partenera ei de joacă: „Dar înainte unde eram? – Înainte?... Înainte de ce?! – Păi, înainte de *asta!* precizează micuța, turtindu-și un deget de fotografie. – Vrei să spui... înainte de a te naște? Ei bine, erai în burtica mămicii tale. – Nu, înainte! Înainte de burtică!” Aici, Nati, bunica, bate în retragere. Poate că întrebarea i-a dat prin minte odinioară, dar a trecut așa de mult timp de atunci încât a pierdut-o cu totul din vedere, iar acum se găsește dezarmată în fața ei. Oricum, doar n-o să-i vorbească unei puștoaice despre misterele sexualității, să-i explice procesul de fecundare a ovulului de către spermatozoid. De altfel, ar fi și incapabilă de așa ceva. Iar fetița, așa cum a plecat în

Întâmplări dintr-o viață

ziua aceea, cu o expresie îngrijorată, ușor îndărătnică, n-ar pricepe nimic; în plus, ar exista riscul ca ea să continue să întrebe: „Nu, înainte, și mai înainte!”

Până unde vrea să se întoarcă în timp? Până în negura vremurilor, până la facerea lumii? Nati ocolește subiectul și creează repede o diversiune, vorbind de altceva. Șiretlicul funcționează, dar curiozitatea lui „Care eu? – Lili!” nu se stinge totuși, rămâne doar în așteptare și se mâhnește că rămâne astfel, fără cea mai mică pistă pe care să poată avansa.

În general, adulții nu deschid deloc piste care să-i ghideze curiozitatea, ba chiar se grăbesc să le închidă pe unele de curând întredeschise de teamă ca odrasla să nu se rătăcească în spații prea vaste sau prea accidentate pentru ea. Le este lene mai ales să caute cuvinte, simple și precise deopotrivă, care ar putea s-o lumineze și, ca atare, ea stăruie în ignoranță și credulitate, ca și în neliniști confuze.

Înainte unde eram? Și cum eram, cu ce semănam? Ce eram? Cine eram?... Clopoțelul întrebărilor se agită câteodată în gândurile ei, sunând în gol. Clopoțelul sfârșește prin a amuți, obosit să clincăne iar și iar în zadar. Și prezentul imediat, care se dovedește tot mai generos cu surprizele, mărunte și mari, intense sau difuze, înlocuiește zbuluciumul originilor. Dar fotografia își regenerează forța de a stârni interes și tulburare, deplasând-o. Într-o zi, Lili o scoate din ramă și o inspectează cu lupa. Mama stă cu spatele foarte drept, lipit de perne. Poartă o lizeuză din

bumbac, cu flori, cu guler și manșete plisate. O bențiță prinsă în jurul capului îi ține pletele pe spate, eliberându-i fruntea și punându-i în valoare ovalul feței. Ochiul îi sunt umbriți de cearcăne, privirea nu e întoarsă spre prunc, pare ațintită în gol. Mama arată calmă, zâmbeste.

O pată mare de lumină acoperă o bucată de perete din dosul patului. Multă vreme copilul a crezut că șuvoiul de lumină se revarsă din zâmbetul mamei. E doar soarele din dimineața aceea de vară, când ea tocmai venise pe lume, care pătrunde prin fereastra cu perdelele trase incomplet. Ea este redusă la un pachet alb, un pic inform, nu i se deslușesc decât profilul, minuscul și crispat, și smocul de păr zbârlit din vârful țestei, ca un moț.

E singura imagine a mamei pe care o știe. Tata a aruncat toate fotografiile în care apărea ea, începând cu cele de la nuntă, când ea i-a părăsit, pe el și pe fiica lor, pe atunci în vârstă de unsprezece luni. Nu i-au spus niciodată unde și nici de ce plecase mama, poate nici nu știau, și nu i-au povestit mai mult nici despre împrejurările exacte ale morții ei, survenite la trei ani după ce-i părăsise. Se pare că s-ar fi înecat în mare, care-i devenise mormânt, corpul ei nemaifiind găsit. În ziua când tata îi dă vestea morții acestei necunoscute, care îi este de o intimitate chinuitoare și a cărei întoarcere o așteaptă cu neclintită răbdare, ea nu zice nimic, nu întreabă nimic, aleargă să se dea în leagăn până i se taie răsuflarea.

Zboară, pasăre bizară, care își folosește picioarele în chip de aripi. Zboară cu mișcări din șale, cu picioarele întinse, îndoite, într-un ritm sacadat. Zboară înainte, înapoi, pasăre șovăielnică, și totuși îndrăzneată; cele două mișcări o farmecă, o îmbată. Zboară sub o boltă presărată cu spărturi galben-acid, deasupra unui cerc larg, de culoarea zgurii, acoperit cu mici pete galbui. Cercul este neregulat și tremură ușor. Ea zboară când dându-și capul pe spate, scânteieri înțepându-i ochii, când aplecându-se spre pământ, cu inima îngrozită de vid. Și dacă acest disc negru-cenușiu, care freacă sub corpul ei în imponderabilitate, este de fapt gura unui hău gata s-o înghită?

Sfidează amenințarea, se avântă drept înainte, drept înapoi, pendulează cu toată viteza într-un glob de ceață și de lumină, bate ritmul lipsei de măsură. Întinde picioarele, ridică picioarele, îndoie picioarele, coboară picioarele, repede, tot mai repede. Iar viteza îi șuieră pe la tâmple. Viteza, teama, satisfacția.

Se leagănă iute sub frunzișul unui castan. Zboară, plutește în adâncitura unui imens sân vegetal, se leagănă cu o brutalitate vioaie în căldura și mirosul său dulceag. Frunzele sunt mii de mâini cu șapte degete inegale, de formă ovală, care tremură în gol, iar printre ele se înalță flori piramidale, asaltate de insecte. Acești ciorchini albi sunt enorme picături de lapte, care se îndreaptă, bizar, spre cer, în loc să cadă. Ea zboară, plutește, rătăcește într-un sân de umbră parfumată, stropit cu pete de soare, de albine și de inflorescențe lăptoase. Dar laptele e pretutindeni, țâșnește prin deschizăturile din frunziș în jeturi care te orbesc. Lapte incandescent.

Fața îi arde, palmele i se julesc de sforile leagănu-lui, fusta i se ridică, se deschide într-o corolă, o șfichiuește, alunecă la loc peste coapse, sforile scârțâie, dar craca este solidă, iar ea, ușurică. Plutește, înoată, saltă într-un lapte de cenușă, de flori și de soare. Capul îi vâjâie de exaltare și de zumzâit de insecte. Și speranța crește în ea, tot mai puternică, tot mai ne bună – că trupul i se topește în sfera lăptoasă, în pulberea de aur și de polen, iar ea va fi aruncată afară din această nebuloasă, ca să răsară pe boltă și să călătorească în văzduh, să călătorească la nesfârșit, ca o pasăre care nu se oprește niciodată. Lumină, lumină, spațiu! Și râde, buimăcită de dorință, de frică și de bucurie, amestecate toate într-o plăcere greu de înțeles.

Plăcerea este prea puternică, frumusețea o agrează, razele de soare care țâșnesc prin frunziș se strâng într-un mănunchi de angoasă care îi biciuie fruntea, ceafa. Râsul i se strâmbă, se schimonosește, se sparge, dorința se frânge. Țipă. Trupul i se îngrămădește pe scândura de lemn, chircindu-se, icnind. Nu mai e decât o greutate inertă, leagănul își pierde avântul, balansul încetinește treptat, cu zigzaguri și tresăriri care-i provoacă greață. Se lasă să cadă la pământ, se culcă făcându-se ghem în iarba scurtă și mohorâtă, roasă de petele de soare, umbra care se rotește la poalele arborului miroase a humus, a praf și a sânge. Nasul îi sân-gerează. E prima dată când vede sânge curgând și prima dată când îi trece prin minte gândul morții. Sângele ei, mama ei, moartea ei. E un mic animal ome-nesc, surprins de un gust fad și vâscos, copleșit de un gând mult prea vast pentru el.

Un bestiar sonor îi vrăjește copilăria. Ea și tatăl ei locuiesc lângă o menajerie, camera ei dă spre voliera cea mare. Strigăte ascuțite izbucnesc străbătând aerul, dimineața, ziua, noaptea. Nu există dialoguri între diferitele păsări închise, doar alăturări sau alternanțe de strigăte – stridente, răgușite, tânguitoare, aspre, sincopate, obsedante. Căci ele nu cântă, nu ciripesc, nu înalță triluri și nici vreoa melodie, ci croncâne, fluieră, chelălăie, trâmbițează sau țipă, fiecare în funcție de oră, de specia și de suferința sa.

Ea nu le vede, zborul nu le este îngăduit, stau cocoțate pe cioturi de arbori, cu aripile mari bătând când și când în gol, cu putere, apoi coborând învinse de absența spațiului.

Strigătele lor pătrund în camera ei, i se strecoară în urechi, se înfășoară acolo, i se insinuează în vise. Și alte sunete ajung la ea, venind dinspre cușca fiarelor, dar mai înăbușite. Acestea sunt însoțite, uneori,

de duhori puternice, de la sudoarea și de la secrețiile animalelor. Un miros uleios și sălbatic, năucitor.

Glasul păsărilor. Glasurile de ceață și de rugină ale păsărilor întemnițate. Îi leagănă siestele și nopțile. Nu o sperie, dimpotrivă, o liniștesc. Dintre aceste glasuri ciudate și familiare îi plac mai ales al păunilor, șters și aspru, și țipătul răpitoarelor nocturne, care i se par lungi panglici de sunete mătăsoase, unduindu-se în întuneric. Ele înlocuiesc glasul necunoscut al mamei, glasul ei absent și dorit.

Glasul marilor păsări captive; niciodată cântec, ci chemări deznădăjduite, trimise spre o lume de afară, care le este refuzată, spre un dincolo, care le este inaccesibil. Ea ascultă aceste chemări cu accente de furie amestecată cu implorare, unele exprimă atâta blândețe, încât se simte mânănită și-i vine să plângă. Ar vrea să le poată răspunde, să le facă un semn măcar și câteodată chiar încearcă, în picioare, pe pat, punându-și palmele desfăcute în jurul gurii. „Uhuhu... O a ooo...” Ele nu o aud. Nu mai mult decât mama ei. Vocea nu-i răzbate prea departe, nu ajunge nici la păsări, nici la morți.

Multe îi comunică zburătoarele nevăzute, care la orice oră se adresează cerului, arborilor și vântului din spatele gratiilor, care le preschimbă elanurile interzise în nebuloase de strigăte. N-ar fi în stare să spună ce anume îi aduc ele, știe doar că e ceva important.